

...משהסתערו כוחותינו על היעד — הוברר, שעדיין שרדו בו כוחות ניכרים של אויב וחלק חשוב מביצוריו וכלי־נשקו היו במצב תקין... כוחותינו נהדרו באבידות כבודת... "מיד לאחר כיבוש היעד הנחית האויב מכת נגד נמרצת ע"י כוחות שנמצאו במדרון האחורי של הגבעה... כוחותינו, שלא יכלו להסתייע באש המרגמות או התותחים,

נזרקו מהיעד. אבידותינו ניכרות, רבים נעדרים... "שעה קלה לפני הסתערותנו הונחתה עלינו בשעות אש תותחים ומרגמות שלנו... נאלצנו להפסיק את ההתקפה על אף סיכויינו הטובים... "תוך ניצול שטחים אשר לא יכולנו לשלוט עליהם באש־המגן שלנו, פרץ האויב וכבש את אחד ממוצבינו החיוניים ביותר..."

נת סגולותיו הטכניות — להנחית על המטרה; ז. א. דיוק־הקליעה שלו.

ג. פעולת הקליע, הפגז או הפצצה על המטרה עצמה, משפגע בה.

ד. מספר הכלים המופעלים.

שלושת הגורמים הראשונים הם טכניים ונדון בהם בלבד. מגבלות טכניות, בשילוב עם צרכים טקטיים, וגורמים כגון ניידות, העלמה והספקת התחמושת — אינם מאפשרים לצרף את שלושתם לכלי שהוא, "אידיאלי" מכל הבחינות: בעל קצב־אש גבוה, מדייק לקלוע, ופגזו כבד־משקל.

לא כאן המקום לעמוד על מגבלות אלו במפורט; אך לשם דוגמה, אפשר להשוות את קצבי האש ומשקל הקליעים (המפגזים) של המקלע הבינונים, המקלע הכבד (20—12.5 מ"מ ודומיו), התותחים הנ"ט, והנגד מטוסיים הקלים והחצי־אבטומטיים ותח"ה־השדה הקלים והכבדים.

אנו נדון כאן בשתי התכליות הראשונות בלבד. מהשואה זו נראה, שקצב־האש של כל כלי וכלי נמצא ביחס כללי הפוך לקליבר שלו או למשקל קליעו. יוצאת מהכלל היא המרגמה, המאפשרת קצב אש מהיר בצירוף משקל פצצה ניכר; אך הישג זה בא על חשבון דיוק הקליעה. מכאן מסקנה, שאין בכלל להגיע לידי השואה כללית של עצמת־האש של כל הכלים. ההשואה אפשרית אך ורק בין כלים היורים סוג קליעים (או פגזים) אחד או סוגים דומים ביותר.

אפשר, למשל, לערוך השואה בין הרובה מחד, לבין המקלע הקל או הבינוני מאידך. כמרכן בין תותח־שדה הדומים זה לזה; וכן בסוגי כלים אחרים, אם כי לא בין כלים השונים מיסודם. גם בהשואה מוגבלת זו, לא מן הדין לבקש דיוק מתמטי מוחלט. כי אין למצוא מפתח מעשי, לפיו אפשר יהיה לקבוע כי פעולת חמשה פגזים בקוטר 75 מ"מ (למשל)

מה קרה כאן? מה הסיבה לכשלונות המתוארים בקטעי הדוחים הנ"ל? מובן שעלולות להיות כאן סיבות רבות ושונות; אך בכל המקרים האלה, הסיבות המתקבלות ביותר על הדעת הן: ניצול לא נכון או בלתי־מספיק של אש־סיוע, או הערכה בלתי נכונה להשפעתה של אש זו על המטרה.

יש להודות כי רווחים מושגים והשקפות שונים על שימוש באש הנשק־המסייע ועל מידת יעילותה של אש זו. סבורני כי אפשר לציין כעובדה כללית למדי, שיריעותיו של קציני־הרגלים הממוצע אינן מספיקות, במה שנוגע להסתייעות בנשק־המסייע. כתוצאה מלימוד, הוא מכיר את תכונותיו הטכניות והטקטיות של הנשק במידה מספקת פחות או יותר — אך ללא בסיוע מספיק; כן חסרה לו מידת ההבנה הדרושה בטיב תוצאות פעולתה של אש נשק זה על המטרה.

לעומת זאת, נהגים לרוב קציני הנשק־המסייע — מתוך בטחון־עצמי המוצדק, אמנם, כשתוא לעצמו — להפריז בערך נשקם, בכושר־פעולתו ובתוצאותיה של פעולה זו. מכאן הפתח לאשליות מרות — מזה, ולבזבוז תחמושת ומאמץ — מזה. רשימה זו מכוננת להבהיר כמה מושגי־יסוד בנושא גורם־האש (ובמיוחד — האש המסייעת), להציג את הבעיות העיקריות ולבקש אחר אפשרויות לפתרונן.

עצמת האש

מבחינה מעשית מענינת אותנו עצמת־האש במידה שהיא משיגה השפעה־שלי־ממש על המטרה. לפי אמת־מידה זו ניתן לומר שהעצמה מורכבת מארבעה גורמים:

א. קצב האש של הכלי. לאמור, כמות הקליעים, עים, הפגזים או הפצצות שהוא מסוגל לשלוח בכיוון המטרה במשך יחידת־זמן מסוימת.

ב. אחוז הקליעים שהכלי עשוי — מבוזר

שזה לפעולת שלושה פגזים בני 88 מ"מ. בסיוכום: הברירה בין כלי־נשק שונים, לפי עצמת־אשם, אפשרית בתחומים מצומצמים, בתוך אותו סוג כלים עצמו. הברירה בין סוגי הכלים (בהנחה, שטוח כולם הנו יעיל), היא בהתאם לאופי המטרה, תנאי־השטח והצרכים הסקטיים.

2. פעולת־האש במטרה ותכליותיה

- א. פעולת־האש במטרה נחלקת לשלוש הצורות העיקריות דלקמן:
 - (1) הריגה (או פגיעה המוציאה את הנפגע מזה־תפוח בקרב).
 - (2) הריסה.
 - (3) איום בהריגה או הריסה.
 - ב. מבחינתו של הכוח המפעיל את האש מתקבר לזת שלוש תכליות — שהן תוצאה מצרופים שונים של שלושת צורות הפעולה הנזכרות, ואלו הן:
 - (1) השמדה שלמה או חלקית של אדם, והריסה שלמה או חלקית של ביצורים.
 - (2) שיתוק.
 - (3) הטרדה.
- אנו נדון כאן בשתי התכליות הראשונות בלבד.

3. אש משמידה והורסת

אש משמידה והורסת — בשביל שתשיג את משימתה נגד אויב מאורגן־היטב להגנה, מבוצר, מוסוה ומאומן — צריכה לרוב להיות בעלת עצמה אדירה, הן מבחינת הכמות, הן מבחינת גודל הקליבר. אש זו צריכה להיות מורכבת, לרוב, מצירוף מרבית סוגי הנשק המסייע (כולל מטוסים). בקנה־מידה רחב הופעלה אש כזו רק ע"י הצבאות בעלי אמצעי־האש הגדולים ביותר; ואם לדון לפי הסקירות שהופיעו לאחר מלחמת־העולם השנייה, לא היתה, לרוב, תפארתם על דרך זו*. ובמידה שאש כזו השיגה את המטרה עשתה זאת יותר ע"י שבירת רוחו של האויב מאשר ע"י השמדתו המלאה.

החלום על "הסיוע המוחלט" המאפשר "עליה על היעד בהכתף", כתוצאה מהשמדת האויב — יתכן שהוא חלום־שוא אף לגבי הגדולים שבצבאות (פרט למקרים יוצאים־מגדר־הרגיל, שאין להביא מהם ראייה).

* אין זה ברור מתוך לשונה של הערה זו האם כולל בעל־המאמר בהגדרתו את האופנסיבות הארטילריות הגדולות של חיל־התותחנים הסובייטי בשנות 45—1943, למשל, אשר ברוב המקרים נסתיימו, כידוע, בהצלחה ניכרת — המצ'ר.

** אין המחבר דן כאן באש נגד־סוללתית, כפי שהוא מסביר להלן. המצ'ר.

אם קיימת בכלל, ובעיקר לגבי צבאות מצומצמי־אמצעים, אפשרות של הכרעת הקרב באמצעות האש כתוצאה מהשמדת האויב כולו או בחלקו המכריע — הרי קיימת היא בצורה אחת: בשטחי הריגה מאורגנים ומכוונים מראש: בהגנה ובמארב; וגם באלה — רק במקרים מוצלחים ביותר.

4. אש משתקת

המטרה השנייה שלשמה אפשר להפעיל אש מסר־ימת בקנה־מידה נרחב היא כאמור — השגת השיתוק. אפשר להשתמש באש לשם מניעת תנועה, להחלשת אש האויב, להפרעתו בעבודות ביצור, להכבדה על תצפית, לפיזור ריכוזים וכד'. אש משתקת גורמת לאויב שיפסיק את פעילותו או יצמצמה — ע"י איומה (החלקי לפחות) בהשמדה במקרה וימשיך בכ"ז לקיים את צורת הפעילות נגדה מופנית האש. לעתים גורמת אמנם אש זו גם להשמדה חלקית של האויב, אלא שעיקר ערכה לגבי המפעיל אינו בהקטנת העצמה הנגרמת לאויב אגב כך, כי אם בהדגשת האיום, וכתוצאה מזה — גם בפגיעה בתוקף־רוחו.

5. האש בצורות הלחימה

א. האש בהתקפה:

פעולת האש בהתקפה היא בעיקר נגד פעילותו של האויב במוצביו ובמתחמיו**. מטרותיה הן: הקפאתו במצב מסוים וצמצום אפשרויותיו להפעיל את אישיו או שיתוקה של אש זו — על מנת לאפשר לנו תנועות טקטיות אשר תבאנה לידי הכרעת הקרב ע"י שנשמיד את האויב בהסתערות, נביאהו לידי כניעה או נסיגה, תוך כדי השגת מטרות אלו משיגה האש גם מטרת־משנה והיא — השמדת חלק, אם כי קטן יחסית, מכוחות האויב וערעור רוחו.

ב. האש בהגנה:

פעולת האש בהגנה היא בעיקר נגד פעילותו של האויב בתימרונו**. אם הצליחה אש־המגן לשחק לחלוטין, או כמעט לחלוטין, את פעילותו של האויב הרי שהשיגה חלק חשוב משימת ההגנה. השמדת האויב ב"שטחי־הריגה" הרי היא חלק שגוי חשוב ביותר, של אותה משימה.

**

ג. בחירת המטרה:

לא נדון כאן בבעיה, הפשוטה יחסית, של בחירת המטרות בהתאם לסוגי כלי־הנשק ותכונותיהם; זו היא בעיה, שבעזרת לימוד יסודי בצירוף מעט נסיון אפשר להתגבר עליה. השאלה היא: מתי ונגד איזה

חלק מכוחות האויב להטיל את עיקר עצמתהאש שבידינו. לצורך הבהרת נקודה טקטית רחבה זו, יש לחלק את הכוח הלוחם לשנים — זה המסייע וזה המסתייע.

מי משנים אלה הוא המכריע בצורות הקרב היסודיות — בהגנה ובהתקפה (והתקפת-נגד תחשב כהתקפה לצורך דיון זה) ?

(1) בהגנה.

עיקר המאמץ של היריב התוקף — להביא את הכוח-המסתער אל היעד ולהעלותו עליו. הצליח הכוח המסתער לעלות על היעד — פירושו הצלחת ההתקפה. לא הצליח — פירושו כשלון ההתקפה. דבר זה נכון בין שתערך ההתקפה בסיוע-אש בין שתערך ללא-סיוע; כמו בלילה, בשטח סגור ובמקרים של השגת הפתעון מוחלטת כתוצאה מתנאים אחרים. אך הרי גם במקרה של סיוע „קלטי“ יבוצע החלק האחרון של ההסתערות ללא סיוע. ומכאן: שעיקר מאמץ-האש של המתגונן (ואם אפשר — כולו) צריך להיות מופנה נגד הכוח המסתער. (ולא נגד הכוח המסייע). הסיבות לכך הן: א) הכוח-המסתער הוא הכוח המכריע שבידי האויב. על-כן תישבר ההתקפה, אם ישבר הוא באש-המגן — גם-אם תהיה עצמת-הסיוע שלו גדולה ביותר.

ב) הנשק המסייע שלו נמצא בטוחים ובתנאי-הסתר המכבידים על פגיעה רצינית בו.

ג) כוח האש העומד לרשות צבא קטן או בינוני, לא יספיק בתנאים רגילים להתעסק בעת ובעונה אחת בשבירת ההסתערות ובשיתוק הנשק המסייע אשר לאויב. ואם להקצתו בשלימות הרי יש להלום בכוח המכריע, הוא הכוח-המסתער.

יש, כמובן, להוציא מהכלל מקרים נדירים, בהם תנאי שטח ותצפית נותנים את האפשרות לפגוע קשה בנשק המסייע של האויב ע"י מכת-אש קצרה של הנשק המתגונן. אך, בעיקרו של דבר, ההגנה בפני אש-הסיוע של התוקף צריך שתושג ע"י מחסה, ביצור, העלמה, פיזור וכו' — אך לא על ידי מאמצי שיתוק-עקרית, שעיקר תוצאתם — בזבוז תחמושת ופיצול האש (להוציא מכלל זה אש נגד-סוללתית ערוכה ותכליתית, כאשר עומדים לרשותה כלי-נשק ואמצעי-עזר טכניים מתאימים מספיקים).

(2) בהתקפה.

עיקר המאמץ של היריב המתגונן — למנוע באמצעות אש-המגן שלו את עלייתו של התוקף על היעד. מכאן שעיקר מאמצו של התוקף צריך להיות מכוון לשיתוק אש זו של האויב המתגונן — על

מנת שיוכל כוח-המסתער לקיים בידינו את חופש התנועה והתמרון שלו. בתנאי אמצעי-האש של צבאות קטנים ובינוניים אין בשום פנים לבסס את הצלחת ההתקפה על האבידות שרוצים שתיגרמנה לאויב ע"י אש-הסיוע. את ההצלחה יש לבסס על עדיפות בכוח מחץ, ברגע ההתנגשות על היעדים. תפקידה של אש-הסיוע הוא לאפשר לנושאו של כוח זה — הלוח הוא הכוח-המסתער — להגיע, שלם ככל האפשר, עד לשלב זה של ההאבקות של היעד. התוקף יוכל להשיג זאת על-ידי שיתוק אמצעי האש, וכושר התמרון, של האויב המתגונן. אין, כמובן, לזלזל גם בערך האבידות הנגרמות למתגונן תוך כדי כך — אך אסור לראות בהן את העיקר. אומדן דבר

שפיטת-אש

אנו שואפים להביא את התמרון למצב שיהיה דומה ככל האפשר לשדה-הקרב. מכאן שגם האש — במידה שתונחת בתמרונים חד-צדדיים — צריכה להיות דומה ככל האפשר לאש בתנאי קרב. בתמרון דר-צדדי — אין מנחיתים אש; אולם מערכת השפיטה „תציג“ בשטח את האש המתוכננת ו„מונחתת“ על-ידי הצדדים ותקבע את תוצאותיה. ברור הדבר, שהעקרונות אשר מניחים ביסודה של שפיטת-האש — הם שייקבעו את נכונות המסקנות שנסיק; אם נסיק מהתמרון מסקנות נכונות ומאלפות או שנרכוש לנו מושגים מסולפים ואשליות. שפיטת-האש חייבת להביא בחשבון את שלושת פעולות-האש על המטרה, שהן כאמור: הריגה, הריסה, ואיום בהריגה המביא לידי שיתוק. סבורני, כי מותר, לו לשופט לחשב אבדות כגורם לשינוי יחסי הכוחות אך ורק כאשר התוקף נכנס לשטח-הריגה מאורגן של המגן או לתנאי מארב.

אבידות הנגרמות מאש רחוקת-טווח, או מאש בל-תי-מספקת — או אף מאש המרוכזת אל מוצבים המאורגנים-יפה להגנה — יש להביאן בחשבון רק כגורם המדגיש את האיום בהריגה ומסייע ע"י כך לשיתוק תנועת האויב או של אמצעי-האש שלו. אין להתבסס בשום פנים על חישובים סטטיים-טיים הנהוגים בצבאות אדירי-אש (לדוגמה, „הרעשה כזו וכזו במשך זמן זה וזה גרמה ל-0.8% אבידות — ועדיין אין היעד בשל להסתערות עלינו!“). עם כל הכבוד למדע הסטטיסטיקה אין להסתמך יתר-על-המידה על חישובים כאלה, אף כשישנם אמצעי-האש המתאימים, אלא אם נעשו לצורך הערכות כל-ליות. לא כל שכן, שריכוז עצמת אש אשר תתן את

יחסית, יעילות אישו של הנשק־המסייע אשר לאויב, ובעיקר זו של הכלים תלוליה־המסלול.

מכאן — שסמוך להסתערות על היעד מהוים את הסכנה הגדולה ביותר למסתער כלי־האש של המוצר־ביום הישירים, בשילוב עם הנשק־המסייע שטוח המסלול: (היינו המק"בים נגד הרגלים המסתערים והתותחים נ. ט. נגד השריון המסתער). ובהתאם לכך, מדי עבור שלב אחד של ההתקפה למשנהו יש, איפוא, להעביר את האש ממטרה למטרה או לשנות את צירופיה — בהתאם למעבר של הכוח־המסתער משלב לשלב.

6. עדיפות־אש

לאור הניתוח הקודם ראינו שבמצב טקטי מסוים — כאשר קיים תוקף מזה ונתקף מזה — אין משימות־האש של שני הצדדים זהות ולעתים אף אינן מנוגד־דות ישירות; ואין עדיפות מסוימת באמצעי־אש של האחד מסוגלת לבטל במידה רבה את אמצעי־האש של השני. (ולא נדון כאן בסוגית האש הנגד־סוללתית — שערכה ניכר רק בצבאות בעלי אמצעים ארטילריים גדולים למדי*). בדרך כלל, אין נתקלים במצבים של „דוקרב“ מכריע. בין האש שמשני הצדדים, לרוב יהיו המצבים כאלה של אש מול תמרון — מזה (ע"י המתגונן) ואש לשיתוק מוצר־ביום — מזה (ע"י התוקף). מכאן — שהפתרון אינו ביכולת לירות כנגד כל פגז של האויב שני פגזים שלנו וכנגד כל קליע שלו — שני קליעים משלנו. הפתרון הוא ביכולת לקיים אש משתקת יעילה על מוצביו של האויב כל זמן שכוחותינו צריכים לנוע — ואש יעילה על כוחותיו כל שעה שהם משתדלים לנוע. ומכיון שפרט לצבאות הגדולים ביותר, אין לאף צבא „אמצעי־אש מספיקים“, מונח הפתרון בהבחנת הרגעים והשטחים אשר קיום האש בהם, בעצמתה המכסימלית יתן את הסיוע המכסימלי להשגת המשימה. המסקנה מכאן: — שהעדיפות אינה מתבטאת בעיקר בכמות האש, אלא בשימוש נכון בה.

לשם השגתה צריך:

א. להבחין בשטחים, ובנקודות בשטח שמיקום האויב בהם מהוה את הסכנה הגדולה ביותר לביצוע

בכזו לגבי הורדת המורל. אולם: — על מי בדיוק יש להטיל את עיקר עצמת־האש של הסיוע לתוקף? האם על היעד עצמו, עליו יושב כוח האויב המגן עליו ישירות? או על נשק־המסייע, אשר לרוב אינו יושב על היעד המצומצם עצמו? אין לתת לשאלה זו תשובה חד־פעמית ונכונה־תמיד. יש לזכור שהמצב משתנה בהדרגה, תוך כדי שלבי ההתקפה. בטוחים ארוכים, דהיינו עם ראשית ההתקפה הגורם העיקרי המסכן את התוקפים הוא הנשק־המסייע; על־כן יש להטיל את עצמת־האש העיקרית עליו, ועל מוצבי־הבקרה שלו במידה שיתגלו. ואילו ככל שיתקרב המסתער אל היעדים גופם, כן תעלה יעילות אישם של מוצבי־האויב — ותרד.

בתמרונים

אחוז האבידות המספיק ל„ריכוך“ כוח של היעד הוא דבר־שבאגדה לגבי צבא קטן שאמצעיו מצומצמים. על־כן צריך להתבסס, בשפיטה בתמרונים, בעיקר על הערכת כושר השיתוק של האש, משך הזמן ששיתוק זה הוא יעיל, ועל ההערכה האם זמן זה נוצל כראוי ע"י הכוח־המסתער. את אבידות האויב יש לראות כגורם־משני, וביחוד כשב־תמרון אין אפשרות להעריך את השפעת האבידות על תוקף־רוחם של גייסות האויב. במידה שהשופטים אינם יכולים להגיע לידי מסקנה נחרצת על הכרעה שהושגה בעזרת האש, והמצב נראה להם ללא הכרעה — מוטב להם ל„ענת“ את הדין על־מנת שהכרעתם תסייע להתפתחות התמרון באותו כיוון בו ישיג את המטרה שנקבעה לו ביסודו.

ואילו שפיתר־אש לאור חישובים סטטיסטיים על אבידות והריסת־ביצורים משוערות — עלולה להביאנו לאחת משתי מסקנות הרסניות והן:

1. כי יש בידינו האפשרות להכריעו בקרב, לפחות במסיבות מסוימות, ע"י אש משמידה והורסת — וכתוצאה ממסקנה זו לבוא לידי אשליות הרת־אסון.
2. או שאין בידינו להכריע באמצעות האש — וכתוצאה מזה כי אין ביכולתנו להגיע לידי הכרעות רציניות כלל ועיקר, והרי זו מסקנה שתביא לידי שיתוק כושר־ההכרעה ורצון־ההכרעה באמצעים של־מעשה נמצאים ונמצאים בידינו.

אולם נניח לחישובים הסטטיסטיים ונגיע לסיכום הבריא והנכון: כי עלינו ללכת בדרכים „הישנות נישנות“ — ולהשיג הכרעה ע"י תוקפנות, הפתעה וגמישות, תוך ניצול מכסימלי של אמצעי־האש הקיימים, בתחום יכולתם המעשית.

* צודק הכותב בהסתהיגו מדיון באש נ. ט. — במידה שהדיון עוסק ברמות שעד גדול. אולם ברמות גבוהות מאלה — אין צבא, ולוא יהא העני ביותר באמצעים ארטילריים, אשר לא ישאף לבטל את עדיפות־האש של האויב באמצעות אש נ. ט. — המער.

משימתנו — ולהיות מוכנים להנחית עליהם את מלוא עצמת אישנו.

ב. להעריך, לחשב מראש ולהבחין בשעת הקרב עצמו, את משך הזמן אשר בו הכרחית רציפות האש הנ"ל והיות מסוגל לקיימה.

ג. היות והשטחים והזמנים הנוכרים משתנים ומתחלפים בשעת הקרב, ולעתים אף במהירות רבה — עלינו לסגל לאמצעי האש שלנו גמישות מכסימלית, בכדי שיוכלו להשיג את קיום הדרישות א' וב' ברציפות ובכל צרוף אפשרי, למשך כל זמן הקרב.

7. גמישות אש

פירושה של גמישות אש: היכולת להעתיק את האש ממטרה למטרה, ומגורה לגורה, במהירות ובמיר נימום של הפסקות; וכמרכיב, היכולת לצרף סוגי אש שונים על מטרה אחת, בהתאם לצרכים המשתנים. גמישות האש תושג ע"י:

א. הקניית ניידות לכלי הנשק — בעזרת הצוות, בהמות-משא, רכב או אמצעים אחרים.

ב. הצבת כלי הנשק בגזרת הפעולה באופן שיוכלו להעביר את אשם ממטרה למטרה, ומגזרת-משנה לגזרת-משנה — מבלי שיצטרכו לשנות את מקומם.

ג. הבטחת אמצעי-קשר, ואורח-פעולה של מערך כות-קשר, שיאפשרו תיאום הדוק ומהיר בין כלי הנשק לפיקוד ולכוח המסתייע.

8. תכנית אש

תפקידה של תכנית האש הוא לחלק משימות-אש, בשטח ובזמן, לסוגי כלי-הנשק השונים; להבטיח את אפשרות ביצוע המשימות ע"י הצבה מתאימה של הכלים; לקצוב את כמויות התחמושת בהתאם לצרכים ולמצוי; לודא תיאום יעיל בין הכוח-המסתייע לכוח-המסתייע — תוך שליטת המפקד (המשותף לשנים אלה) בשניהם. אפשר לומר במידה של דאגות, שבמרבית הקרבות אין תכנית האש מבוצעת במי-לואה. יש היא מחייבת שינויים רבים, ולפעמים —

אף בניה-מחדש, תוך מהלך הקרב. אך עובדה זו אינה מצדיקה כלל העדר כל תכנית-אש. אין היא אלא מחייבת שלא לבנות תוכניות נוקשות ומורכבות מדי, המתכונות „לפתור-מראש“ כל בעיה העלולה להת-עורר במשך הקרב; למעשה, מתפוררות תוכניות אלה לגמרי לאחר שהוטלו בהן שינויים מספר. תוכ-נית-אש צריכה להיות, איפוא: ברורה, פשוטה ומאפ-שרת גמישות. עליה לתת מענה על הבעיות הראשיות של אותו קרב, ועם זאת להשאיר פתח מספיק לשינוי יים. לשם כך עליה לודא אמצעי-תיאום מספיקים, בין המסייע למסתייע, אכן, גם הפרזה באמצעים כאלה סופה, לעתים, לגרום לתסבוכת שאין ממנה מוצא.

בתכנית אש, כבכל תכנית קרב, יש לדאוג לרזר-ב. ניתן לקיים רזרב של אש ע"י הקצאתם של אמצעי-האש באופן כזה שלא יהיו כולם מרותקים בבת אחת למשימות עיקריות; אלא שחלק מהם יוקצה לתפ-קידים-משנה, באופן שיאפשר הפעלתו בשעת הצורך כרזרב (מבלי ששינוי זה יפגע חמורות בתכנית האש העיקרית).

בתכנית-אש, כמו בכל תכנית אחרת, העיקר הוא: יסודיות, פשטות וגמישות.

* *

ולסיכום: היות ולעולם לא יספיקו לנו אמצעי האש לשם פגיעה יעילה בכל מטרה הבאה בחשבון והעולה על דעתנו בעת התיכנון — יש להבחין, בכל מצב טקטי, במטרות העיקריות (באלו המשמ-שות „מפתח“ להכרעה בקרב) ולרכז אליהן, לזמן ההכרחי, את מכסימום עצמת-האש. אין לבזבז את מאמץ-האש למטרות ובזמנים שתועלת האש לגביהם מפוקפקת. מכות-אש קצרות, מכוונות ונמרצות הן יעילות בהרבה מ„טפטוף“ אש ממושך, המבזבז תח-מושת, „מרגיל“ את האויב ומחסנו בפני החלם, אשר אנו רוצים שיבוא בעקבות מכת-אש נמרצת ומפתיעה. ויחד עם זה עשוי „טפטוף“ כזה לגרום לאשליות בקרב כוחותינו אנו כי, הנה, „יום שלם הומטרה אש על האויב“.

כמדה שחיל-הרגלים הוא טוב יותר — יש לתמוך בו על-ידי סוללות תותחים רבות יותר.